Bestandsplan for elg og hjort

Vorma Øst Elgvald

2025 - 2027

April 2025

1. Innledning 3
1.1 Områdebeskrivelse 3
1.2 Planperiode 3
2. Status 3
2.1 Elgens arealbruk 3
2.2 Bestands-, kjønns- og alderssammensetning 3
2.3 Avskyting 7
2.4 Skog- og beiteskader 9
2.5 Kontroll 10
3. Målsettinger 10
3.1 Hovedmål 10
3.2 Delmål forvaltning 10
3.3 Delmål organisering og økonomi 10
4. Tiltak i planperioden 11
4.1 Tiltak forvaltning 11
4.1.1. Avskytingsstrategier Elg 12
4.1.2 Avskytingsstrategier Hjort 13
4.1.3 Beitetaksering 12
4.1.4 Skadeforebyggende tiltak 12
4.1.5 Kompetanseheving 12
4.1.6 Søknad om godkjenning av bestandsplan 12
4.2 Tiltak organisering og økonomi 13
4.2.1 Salg 13
4.2.2 Organisering 13
5. Gjennomføring og finansiering 13
6. Bestemmelser kun for Vorma Øst Utmarkslag 13
6.1 Organisering og økonomi 14
6.1.1 Organisering av jakta 14
6.1.2 Priser og økonomi 14
6.1.3 Lokal verdiskaping 14
6.2 Salg 14

Vedlegg: Elgjakt i Vorma Øst Elgvald
Avtale ang elgjakt i Vorma øst elgvalds område
Tillegg til pkt. 4.1.1. Avskyingsstrategier.

1. Innledning

1.1 Områdebeskrivelse

Planområdet dekker elgvaldets areal med et tellende areal for valdet på 70 843 dekar.

Valdet er delt i 4 jaktfelt; Fenstad Østre Jaktlag med 39,2 % , Jellum Jaktlag med 26,5 % , Vøyen Jaktlag med 20,8 % og Skansen Jaktlag med 13,5 % av arealet.

1.2 Planperiode

Planen gjelder for perioden 2025 – 2027

2. Status

2.1 Elgens arealbruk

Elgen innen valdet antas å være relativt stedegen.
I 2009,2014 og 2019/2020 er det gjennomført felles beitetakst i 9 elgvald i 4 kommuner, området er 493 000 daa og omfatter Nordbygda, Vestsiden og Søndre Sand elgvald i Nord-Odal kommune og Oppstad og Ullern elgvald i Sør-Odal kommune, Eidsvoll allmenning, Østsiden og Høibråten elgvald i Eidsvoll kommune, Skogbygda og Vorma Øst elgvald i Nes kommune. Området antas å ha en felles elgstamme. Vorma-Storsjøen Elgregion ble dannet i 2011 og omfatter de vald som er nevnt ovenfor, minus Vestsiden og Søndre Sand elgvald. Området er drøyt 400.000 daa. Ny beitetakst blir gjennomført i 2024/2025

2.2 Bestands-, kjønns- og alderssammensetning

Elgbestanden i valdet viser en klart nedadgående trend frem til 2016. Fra 2016 viser trenden en stigende elgbestand. (fig.nr 1) Dette har vært en ønsket utvikling i og med at beitetaksten i 2009 viste at regionen hadde altfor stor elgtetthet i forhold til beitegrunnlaget. Taksten fra 2014 viser en sterk reduksjon i beitetrykket og bestanden bør holdes på et relativt lavt nivå for å bygge opp igjen beiteressursen. Beitetaksten fra 2019-2020 viser at beitepresset har sunket litt fra 2014 men begynner å bli mer stabilt. Anbefaling i siste takst er høyt uttak at kavl/Ungdyr.Samtidig bør en sørge for å spare gode produksjonsdyr (store okser og tvillingkuer) slik at en raskt kan øke bestanden igjen når beitegrunnlaget tillater det.
Vist statistikk gjelder for valdet og er basert på tall fra hjorteviltregisteret.

INNDEKSRAPPORT VØE SISTE 10 ÅR

År	Sett elg per jegerdagsverk	Skutt elg per jegerdag	Sett ku per okse	Sett kalv per ku	Sett kalv per kalvku	%ku m/kalv av alle kyr	% okse felt av sette okser	% kalv felt sette kalv	% ku felt av sette kyr	Antall skjema	
2015	0,44	0,093	2,58	0,74	1,19	52	32,25	30	15	4	
2016	0,39	0,047	1,93	0,94	1,34	67	11,63	21,79	6,02	4	
2017	0,4	0,065	1,95	0,53	1,15	47	20,45	41,3	4,65	4	
2018	0,57	0,057	2,21	0,65	1,29	50	8,93	23,75	4,85	4	Gammel telling
2019	0,74	0,064	1,46	0,7	1,21	57	4,47	15,9	6,12	4	Ny Telling
2020	0,69	0,071	2,02	1,21	1,46	80	8,51	18,26	3,16	4	
2021	0,93	0,06	1,69	0,6	1,16	52,1	6,01	16,83	2,4	4	
2022	0,59	0,06	1,73	0,45	1,13	39,47	6,06	31,37	5,26	4	
2023	0,87	0,089	1,56	0,58	1,09	50,94	7,35	25,81	4,72	4	
2024	0,77	0,067	1,95	0,72	1,04	66,14	13,85	16,3	2,36	4	
siste 10 år	0,64	0,07	1,91	0,71	1,21	56,17	11,95	24,13	5,45	4,00	

NB Det er brukt gammel sett elg telling i 2018. Ny telling er raportert inn til kommunen.

Fig 1. Sett elg pr dagsverk

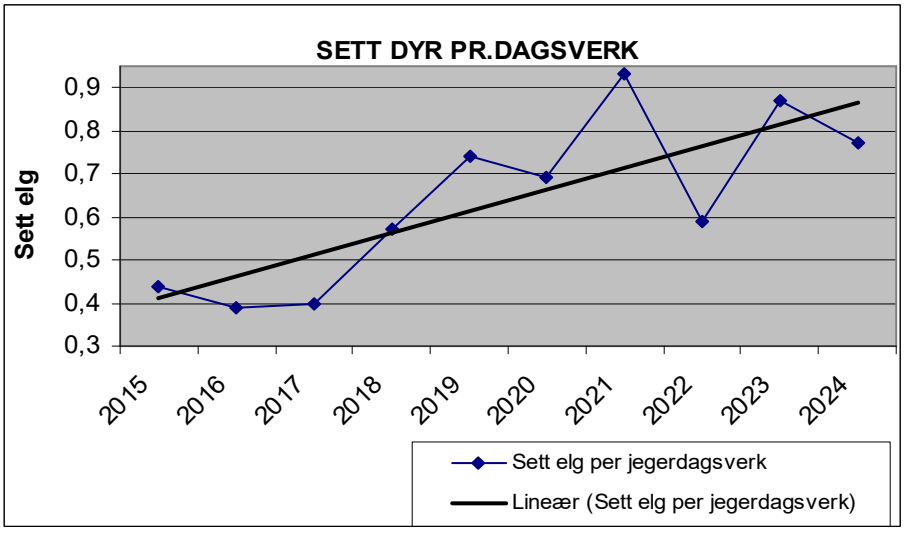

Forholdet mellom sett ku pr okse er en indikator på okseandelen i elgbestanden. En relativt stor okseandel øker muligheten for flere fullvoksne okser, noe som igjen fører til flere oksekalver, tidligere kalvefødsler og dermed større slaktevekter. Forskningen anbefaler et ku/okse-forhold på ca 1.5. Trenden som vises i fig.2 tilsier at okseandelen bør holdes stabil.

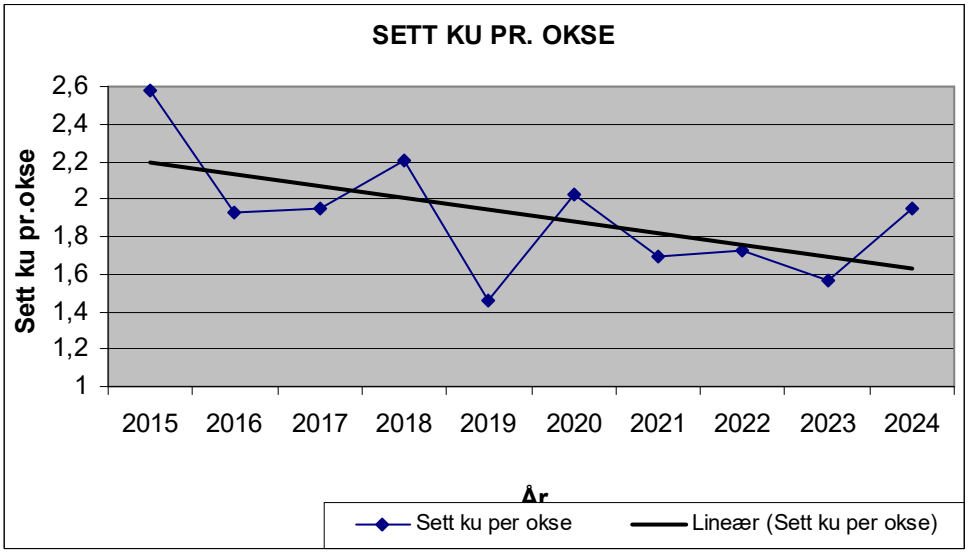

Fig 2. Sett ku/okse

En høg produksjon pr kalvku fører til mange kalver på en relativt beskjeden vinterstamme, noe som gir mindre beitetrykk i vinterhalvåret. Høy gjennomsnittsalder og størrelse på kuene øker mulighetene for å oppnå høy kalveproduksjon pr ku. Dette sikrer man ved å skyte unge og små hunndyr. Trenden er synkende, viktig og spare gode produksjonsdyr og tvillingkuer.

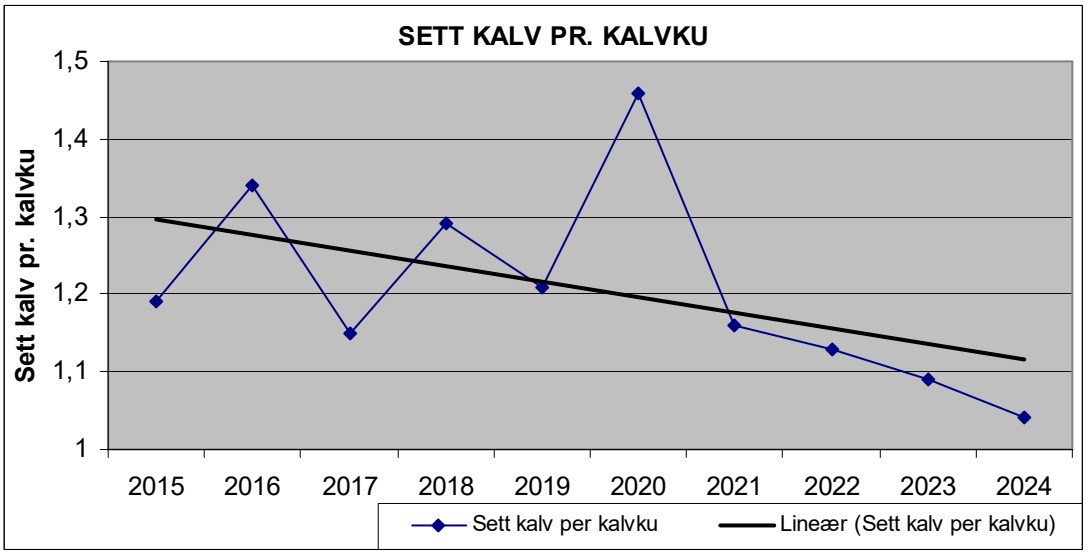

Fig 3. Sett kalv pr kalvku

Produksjonsevnen er litt synkede i 10-årsprioden. Den bør være minst 0,7.

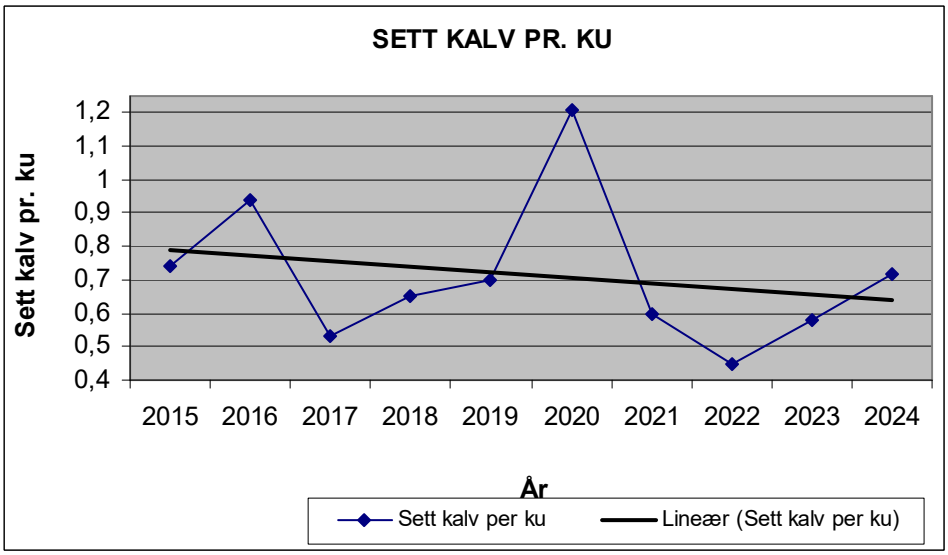

Fig 4. Sett kalv pr ku

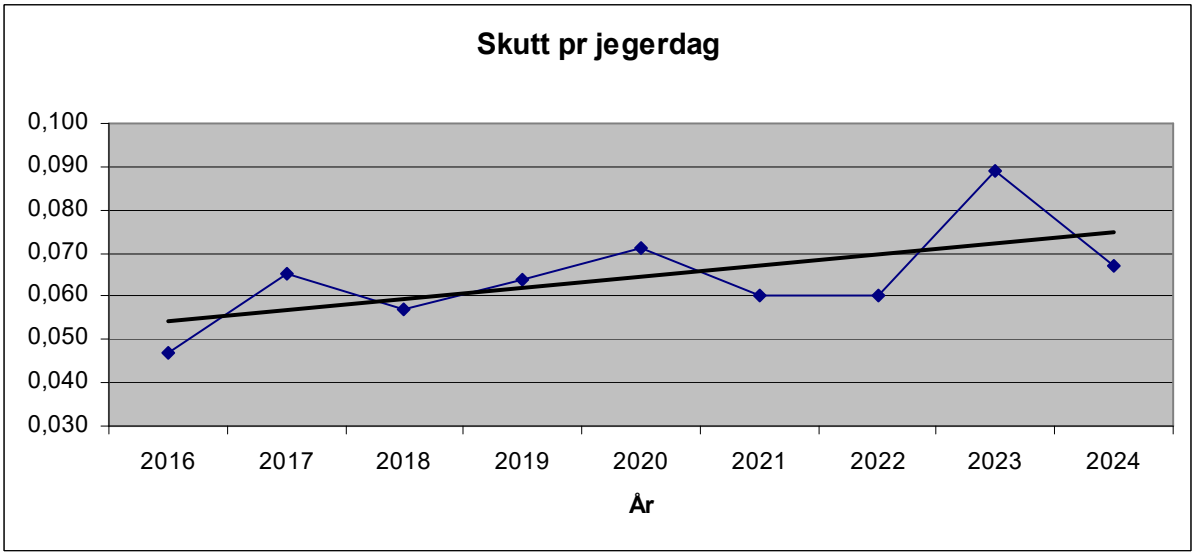

Fig 5. Skutt pr jegerdag

2.3 Avskyting

Slaktevektene har holdt seg nesten stabile i de 4 siste 3-års-periodene. Slaktevekt på okser gikk litt ned i perioden 2016-2019 deretter økte den litt igjen. Slaktevektene på kuer har gått noe ned, dette stemmer bra med ønske om å spare store og produktive kuer.
Kalv- og ungdyrvektene bør holdes på dagens nivå og helst økes.

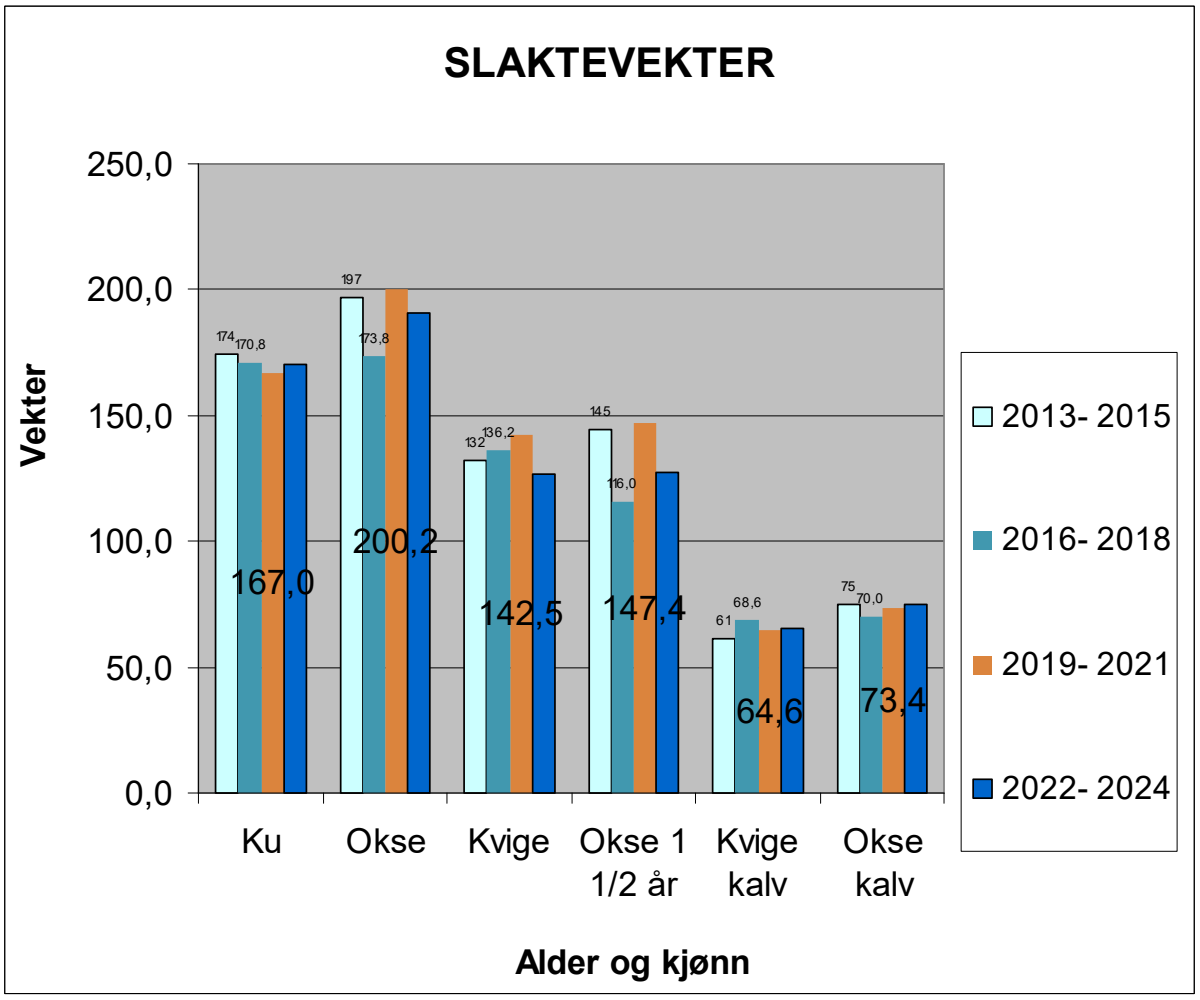

Fig 6 . Gjennomsnittlige slaktevekter for årene 2007-2021

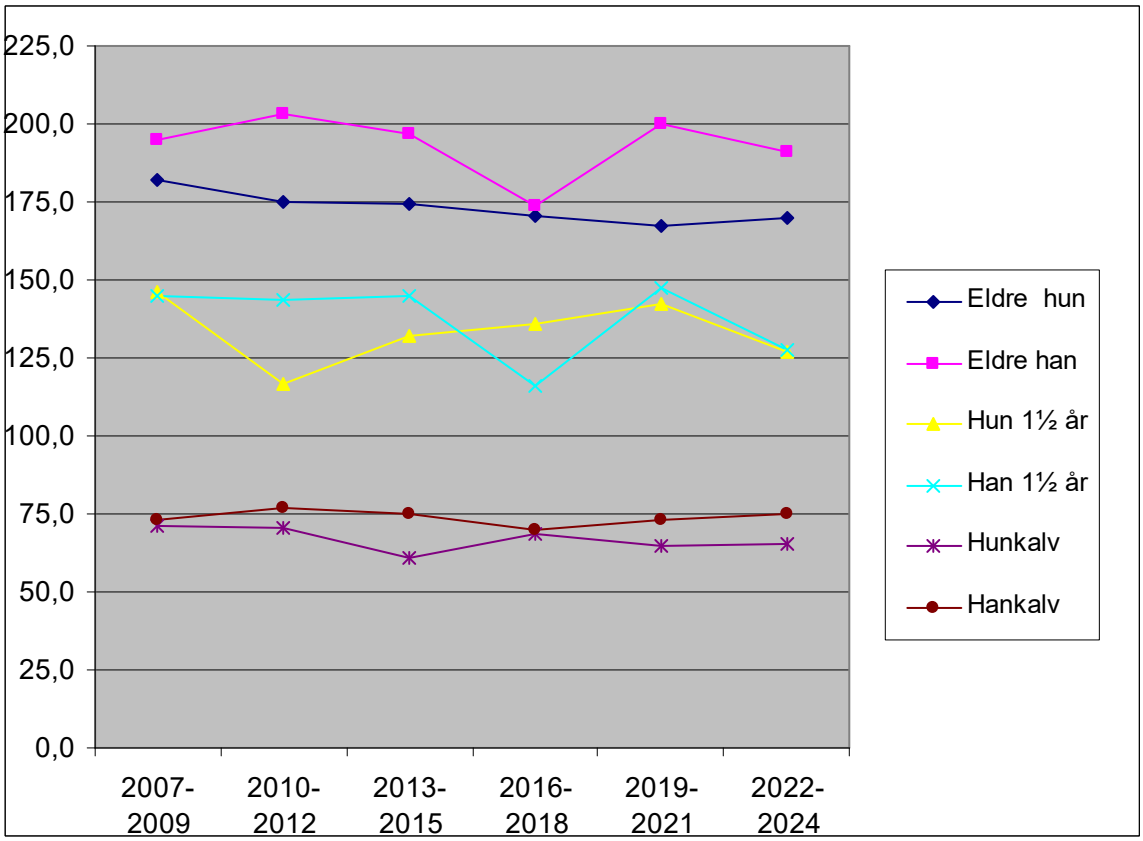

Fig 7. Slaktevekter

Tabell 1 Fellingsstatistikk 2014 – 2024

Fellingsstatistikk 2014 - 2024							
År	KU	Kvige	kukalv	Oksekalv	Okse 1½ år	Okse	Sum
2014	2	5	9	4	4	5	29
2015	6	6	8	10	5	5	40
2016	4	1	5	12	1	4	27
2017	2	2	13	7	8	1	33
2018	4	2	9	10	3	2	30
2019	3	3	5	6	1	3	21
2020	2	1	12	9	1	3	28
2021	2	2	5	12	3	3	27
2022	4	2	10	6	1	3	26
2023	3	2	8	8	0	5	26
2024	2	1	9	6	7	2	27
Sum	34	27	93	90	34	36	314
% andel	11	9	30	29	11	11	100
		49	% hunndyr		51	% hanndyr	

2021-2024	9	5	27	20	8	10	79
% andel	11	6	34	25	10	13	100
		52	% hunndyr		48	% hanndyr	

Uttaket av elg siste 3-års periode er 79 dyr av en kvote på 80 dyr (98,75 %) Dette har vært en ønsket reduksjon for å bremse og flate ut den nedadgående trenden i bestanden.
Med dagens uttak har det vært en vekst i bestand som det fremgår på sett elg. (det samme gjeder felt elg pr jegerdag) Valdet har også fjernet nedklassifiseringsreglene. Dette er også gjort fordi bestand er redusert nok i forhold til beitegrunnlaget (beitetakst 2019/20) De siste årene er også alle okser over fem tagger fredet i et forsøk på å øke andelen av voksne store okser.

2.4 Skog- og beiteskader

Tilgangen på vinterbeite i form av furu i hkl. II i Vorma-Storsjøen Elgregio er stor. Denne ressursen blir utnyttet av elgen i betydelig grad. Dette fører til svært betydelige skader for skogbruket. Man må frykte at furua sin vitalitet og produksjonsevne over tid vil svekkes dersom dagens beitepress opprettholdes. (sitat beitetakst 2009, side 6)
For furua ligger uttaksprosenten på 53 % den bør ikke overstige 35 % (beitetakst 2009)

Beitetaksten i 2014 viser en kraftig forbedring av beiteressursen og uttaksprosenten på furua ligger godt under det som anbefales. Men samtidig viser taksten at stammeskader på furu ligger godt over det som kan aksepteres for å drive et kvalitetsskogbruk. 70% av furua av har slike skader (toppbrekk og noe barkgnag).

Det anbefales at elgbestand holdes på 2014 nivå for kommende 5-års priode og at ny takst gjennomføres da, Dette for å restituere beiten, mengden ROS øker og total beitetilgang øker. Man bør ha fokus på dyrene som er igjen etter jakt og at man har en god bestand med eldre og store produksjonsdyr som kan gi optimal produksjon. (anbefalinger beitetakst 2014)
Fra beitetakst 2019/2020:
Nedgangen i beitepress som man så i 2014 fortsatte til 2019/20, med ingen art eller gruppe overbeitet i 2019/20. Beiteuttaket på furu var på 7,1% i 2019/20, mens det i 2009 var 53%. Bjørk hadde et beiteuttak på 3,5% i 2019/20, mens det i 2009 var på 27 %. ROS hadde den største nedgangen fra 2009 til 2014, fra 82% til 18%, og i 2019/20 var det på bare 8,8%.

2.5 Kontroll

Kontroll av felt elg utføres av utvalget for vilt og fisk, valdet er ansvarlig for at det legges til rette for en rask og effektiv kontroll.

3. Målsettinger

3.1 Hovedmål

Elgbestanden skal holdes på et nivå som ikke forringer det biologiske mangfoldet, som ivaretar og bedrer bestandens kvaliteter og gir et optimalt kjøttuttak uten at dette gir større verditap på framtidig tømmerproduksjon enn skognæringen kan akseptere. Hensynet til skader i trafikk og jordbruk skal holdes på et akseptabelt nivå.
Salg av elgjakt skal gi grunneiere en langsiktig og god avkastning.

3.2 Delmål forvaltning

Delmål 1: Framtidige verditap ved tømmerproduksjon skal holdes under 10 %
Delmål 2: Holde beitingen på viktige vinterbeiteplanter under 35 % kvistuttak og skape gode vinterbeiter.
Delmål 3: Bestandsstørrelsen skal stabiliseres på et nivå som beitegrunnlaget tilsier.
Delmål 4: Ku/okse - forholdet basert på sett elg skjema skal ikke overstige 2,0
Delmål 5: Kalv sett pr kalvku skal være minst 1,3
Delmål 6: Slaktevekter på kalv/ungdyr bør minst være på dagens nivå.
Delmål 7: Kalv sett pr ku skal være minst 0,8.
Delmål 8: Andelen av store eldre okser skal økes

3.3 Delmål organisering og økonomi

Delmål 1: Hente ut en markedspris samtidig som en ivaretar lokalbefolkningens mulighet til å delta
Delmål 2: Utbytte pr dekar skal være minst på dagens nivå, i størrelsesorden 5- 6 kr pr dekar
Delmål 3: Ivareta andre brukergruppers tilgang til utmarka, bl.a. gjennom samsjakt m/småviltjegere etter ca. 2 uker
Delmål 4: Utvikle lokalt samarbeid med nabovald
Delmål 5: Initiere og utvikle et regionalt samarbeid for stammevis forvaltning

4. Tiltak i planperioden

4.1 Tiltak forvaltning

4.1.1. Avskytingsstrategier elg

90 dyr felles på 3 års plan og fordeles på følgende måte:

Kalv	60 % *)
Eldre hanndyr (1 ½ år og eldre)	20 %
Eldre hunndyr (1 ½ år og eldre)	20 %

*)Uttak av kalv fordeles med 50 % på hver kjønn

Avskytningsplan med fordeling av dyr mellom jaktlagene etter vekttall med areal som grunnlag:

	Areal		3–årsperiode			
	Dekar	%	Totalt antall dyr	Eldre okse 20 %	eldre ku 20 %	Kalv 60 %
FØJ	27 767	39,2	35	7	7	21
Jellum	18 758	26,5	24	5	5	14
Vøyen	14 713	20,8	19	4	4	11
Skansen	9 605	13,5	12	2	2	8
SUM	70 843	100	90	18	18	54

1. Elgvaldet holder tilbake deler av kvoten (ca. 20 %) for eventuell felling av ”skadeelg” pålagt av viltnemnda eller for utdeling til jaktlaga senere i jakta **dersom stammen tåler avskytingen.** Trafikkdrept elg/annen avgang skal inngå i vurderingen før tilleggsdyr fordeles.Tildeling av tilleggsdyr avgjøres på valdmøtet etter en ukes jakt.

2. Eldre Okser med inntil 2 tagger på en side kan felles. 6 tagger og oppover Fredes hele perioden. (unntak se punkt nr 3) Det kan bare felles Gevirbærende okser.

3. Et unntak fra fredningen er at det innad i valdet kan fordeles én friokse (mulighet for å felle større enn 6 tagger) hvert år. Tre totalt i løpet av bestandsplanperioden. Oksen går av den ordinære tildelte oksekvoten. Fordelingen av friokse gjøres etter klare og rettferdige regler fastsatt innad i valdet. Det vil ikke være anledning til å overføre frioksen fra ett år til et annet i bestandsplanperioden.
4. Det gjennomføres felles møte mellom Vorma Øst og Skogbygda Elgvald etter rundt 7 dagers jakt for å evaluere jakta så langt opp mot bestandsplanens mål.

5. Tvillingførende ku og kalver fredes til voksen hu dyrkvote er fylt, Etter 20 November fredes kuer.
   Dette fører til en høy kalveproduksjon på en relativt beskjeden vinterstamme og gir mindre beitetrykk om vinteren.
6. Det inngås forpliktende jegerkontrakter der konsekvensene ved feilskyting er beskrevet.
7. Eventuell feilskyting ved et av lagene korrigeres ved neste års tildeling .

8. Årlig møte holdes mellom elgvaldet og jaktlagene for å drøfte resultater av jakta og legge strategier for kommende jakt.
9. Årlig avvik skal ikke overstige 10 %, (dette gjelder både alder og kjønn.) og eventuelt tas ut som kalv/ungdyr. Ikke skutte dyr (”restkvote”) kan tas ut påfølgende år.
10. Nedklassifisering er fjernet. Kun virkelig alder gjelder.

4.1.2 Avskytingsstrategier Hjort

5 dyr kan felles årlig og fordeles på følgende måte:

Kalv	46 % *)
Eldre hanndyr (1 ½ år og eldre)	27 % **)
Eldre hunndyr (1 ½ år og eldre)	27 %

*)Uttak av kalv fordeles med 50 % på hver kjønn

**)Av dette er målet at det skal være skutt en spissbukk.

Avskytningsplan med fordeling av dyr Vorma øst elgvald

	Areal		3–årsperiode			
	Dekar	%	Totalt antall dyr	Eldre handyr 27 %	eldre hundyr 27 %	Kalv 46 %
SUM	70 843	100	15	4	4	7

4.1.3 Beitetaksering

1. Beitetakst er gjennomført i 2009 og 2014 og 2019/20 Dette er gjort i samarbeid med nabovald i 4 kommuner i 2 fylker. Området som er taksert antas å ha en felles elgstamme. Ny beitetaksten er blir utført 2024/2025. Dette er viktig for å ha kontroll med beiteressursen og for å se om iverksatte tiltak har virket.

4.1.4 Skadeforebyggende tiltak

1. Påvirke grunneiere til å tenke forbedring/skjøtting av vinterbeiter ved ungskogpleie og etablering av ny skog, for eksempel markberedning
2. Uttak av tildelt kvote skal være størst mulig i våre jordbruksområder.

4.1.5 Kompetanseheving

Elgvaldet skal tilby relevante kurs for sine medlemmer for å øke kunnskapsgrunnlaget

4.1.6 Søknad om godkjenning av bestandsplan for elg og hjort

1. Med hjemmel i Forskrift og retningslinjer om forvaltning av hjortevilt av 08. jannuar 2016,§13 søker Vorma øst elgvald om godkjenning av bestandsplan for perioden 2025 – 2028.

Valdansvarlig representant

Kristian Bøhn
Rudsalleen 42
2170 Fenstad
Tlf 928 91 168
Mail krboeh@online.no

4.2 Tiltak organisering og økonomi

4.2.1 Salg

1. Toprissystemet med grunnpris og kilopris videreføres. Kilopris skal avspeile dyras verdi i bestanden
2. Dagens ordning med uteie til 4 lokale jaktlag videreføres og utvikles i planperioden
3. Ordningen med samsjakt videreføres.

4.2.2 Organisering

1. Utarbeide felles grunnlag for bestandsplan med Skogbygda elgvald

.

5. Gjennomføring og finansiering

Tiltak			Ansvarlig	Kostnad	Finansiering
4.1.1	Avskyting	1, 2 3-8 6-8	Styret Jaktlagene Styret		
4..1.2	Beitetaksering	1	Styret og medlemmer		Gjennomført 2009/14 Ny takst i 2019/20
4.1.3	Skadeforebyggende	1 2	Styret Styret og jaktlagene		Utmarkslaget
4.1.4	Kompetanseheving	1	Styret og medlemmer		Medlemmer/utmarkslaget
4.1.5	Godkjenning av bestandsplan	1	styret		
4.2.1	Salg	1-3	Styret		
4.2.2	Organisering	1-2	Styret		

6. Bestemmelser kun for Vorma Øst Utmarkslag

6.1 Organisering og økonomi

6.1.1 Organisering av jakta

Jakta leies ut til 2 lokale jaktlag som består av ca. 70 % ikke-grunneiere. Ca 95 % av jegerne er bygdefolk.

6.1.2 Priser og økonomi

Omsetning av jakta har de siste år vært i størrelsesorden kr 200.000,-, noe som tilsvarer ca 5-6 kr/daa.

Dagens toprissystem med en grunnavgift og kilopris videreføres. Gjennom prinsippet for fastsettelse av kilopris ønsker utmarkslaget å premiere uttak av små dyr.

Grunnavgift betales innen jaktstart etter følgende satser (pr 2025):

- Kalv kr 3.000,-
- voksent dyr kr 5.500,-

Kilopris (y) regnes ut i forhold til slaktevekt (x) etter følgende formel:

y = 160/20 + 91,83 = 99,83

Prisen justeres pr januar hvert år med konsumprisindeksen. Prisen er eks. mva og fellingsavgifter.

6.1.3 Lokal verdiskaping

Markedet for salg av hele og halve dyr er begrenset. Derfor har begge jaktlagene bygd kjøle- og skjærerom for å ivareta en lokal ressurs på best mulig måte, både til eget bruk og for salg til grunneiere og andre.

6.2 Salg

Toprissystemet med grunnpris og kilopris videreføres. Kilopris skal avspeile dyras verdi i bestanden